

GEHEIM

EX nr

3

**MINISTERIE VAN DEFENSIE
GENERALE STAF
AFD INLN / VEIL**

MAANDOVERZICHT

SEPT 1973

GEHEIM

MAANDOVERZICHT

SEPTEMBER 1973

De achter de evaluatie geplaatste letters hebben uitsluitend betrekking op interne verwerking en zijn derhalve voor de geadresseerden niet van belang.

INHOUDSOPGAVE

	<u>blz.nr.:</u>
SAMENVATTING	1-2
<u>DEEL I: Oost-Europa</u>	
<u>Hoofdstuk A: Politiek</u>	
1. Samenvatting	3
2. Warschaupakt	
a. Interne veiligheid	4-5
3. Sovjet-Unie	
a. Positie Brezhnev	6-7
4. Bulgarije	
a. Buitenlandse politiek	8
5. Joegoslavië	
a. Betrekkingen met de Sovjet-Unie	9-10
<u>Hoofdstuk B: Economie</u>	
1. Samenvatting	11
2. Sovjet-Unie	
a. Defensie-uitgaven	12
<u>Hoofdstuk C: Wetenschap en Techniek</u>	
1. Ruimtevaart	13
<u>Hoofdstuk D: Landstrijdkrachten</u>	
1. Activiteiten	
a. Samenvatting	14
b. Oost-Duitsland	14-15
c. Polen	15
d. Hongarije	16

blz.nr.:DEEL II: Midden-Oosten/Noord-Afrika

1. Samenvatting	18
2. Egypte	
a. Sovjet experts verlaten Alexandrië	19
b. Tsjechoslowaakse economische hulp	19
c. Militaire hulpverlening	20
3. Syrië	
a. Oostduitse experts	21
b. Materieel leveranties	22
4. Irak	
a. Sluiting culturele centra van Oostbloklanden	23-24
b. Sovjet leveranties	25-26

DEEL III: Verre-Oosten

1. Samenvatting	27
2. China	
a. 10e Partij congres	28-32
3. India, Pakistan en Bangladesh	
a. Krijgsgevangenen	33-34

Geheim

SAMENVATTING1. Oost-Europa

Hoewel er een nauwe samenwerking bestaat tussen de Warschaupaktlanden, schijnt op het gebied van de interne veiligheid deze samenwerking dringend verbetering te behoeven. Hiervoor zou een "WP comité voor Vraagstukken m.b.t. Interne Veiligheid" zijn opgericht. Hierdoor zou kunnen worden bereikt dat binnen het Warschaupakt één lijn wordt getrokken t.a.v. interne discipline en veiligheid door politie en veiligheidsdiensten. Dit Comité heeft dus geen taken t.a.v. spionage in het buitenland.

In de Sovjet-Unie schijnt een toenemende oppositie te bestaan tegen het huidige buitenlandse beleid. Daar partijleider Brezhnev zich persoonlijk inspant voor dit beleid, zou een afkeuring of ombuiging van dit beleid directe gevolgen kunnen hebben m.b.t. zijn positie.

Mede om dit beleid nogmaals toe te lichten en er steun voor te vinden, bracht Brezhnev een bezoek aan Bulgarije. Reeds op de bijeenkomst op de Krim eind juli, waar alle partijleiders uit de Warschaupaktlanden aanwezig waren, was dit beleid uitvoerig door hem uiteengezet.

Opnieuw werd in de verslagperiode getracht de betrekkingen tussen Joegoslavië en de Sovjet-Unie te verbeteren: premier Kosygin bracht een bezoek aan Belgrado. Resultaten van dit zes dagen durende bezoek dienen te worden afgewacht.

Bij de Warschaupakt landstrijdkrachten werden oefeningen op divisie- en legerniveau gehouden, geheel overeenkomstig de verwachtingen.

2. Midden-Oosten/Noord-Afrika

De vervanging van Sovjet technici en adviseurs in de landen van het Midden-Oosten en Noord-Afrika, door specialisten uit de niet-Sovjet Warschaupaktlanden, blijft voortduren, al blijft de levering van militair materieel, vooral aan Syrië en Irak, nog voornamelijk door de Sovjet-Unie geschieden.

3. Verre-Oosten

In China werd het 10e Congres van de Communistische Partij gehouden, waarop overigens geen opzienbarende beslissingen zijn genomen.

Wel werd duidelijk dat de definitieve opvolging van Mao Tsetung nog steeds niet is geregeld.

Door het accoord dat tussen India en Pakistan werd gesloten, kan het krijgsgevangenen- en minderheidsprobleem in deze landen worden opgelost. De mogelijkheid tot verdere ontspanning is aanwezig.

DEEL I: Oost-EuropaHoofdstuk A: Politiek

Geheim

1. Samenvatting

- Warschaupakt: Tijdens de conferentie van WP-ministers van defensie in februari 1973 is een "comité voor vraagstukken met betrekking tot de interne veiligheid van de WP-landen" ingesteld.
- Sovjet-Unie: de interne oppositie tegen Brezhnev zou in de Communistische Partij toenemen.
- Bulgarije: Brezhnev voerde in september besprekingen met de Bulgaarse partijleider Zhivkov over de toenaderingspolitiek t.o.v. het Westen, de kwestie Macedonië en problemen m.b.t. de Comecon.
- Joegoslavië: Joegoslavië wenst vast te houden aan haar positie van "niet-gebondenheid" en wijst nog steeds de leer der "beperkte soevereiniteit" van de hand.

Geheim

2. Warschaupakta. Interne veiligheid

Tijdens de conferentie van WP-ministers van defensie in februari 1973 zou een "Comité voor Vraagstukken m.b.t. de Interne Veiligheid van de WP-landen" zijn ingesteld. In tegenstelling tot een eerder plan, valt dit comité niet rechtstreeks onder het "Verenigd Commando" van de Warschaupaktstrijdkrachten, maar wordt dit comité gecontroleerd door de communistische partijen der betrokken landen.

Het comité, dat waarschijnlijk in Warschau zal zetelen, moet veiligheidsmaatregelen in de WP-landen combineren en coördineren.

De ministers van binnenlandse zaken van de WP-landen zullen de taak van het comité verder definiëren.

(B-6)(G)

Commentaar: Bevestiging van bovengenoemd bericht is nog niet verkregen. Instelling van een dergelijk comité is echter zeer wel mogelijk. De leiders van de WP-landen hechten grote waarde aan interne discipline en veiligheid. Dit houdt mede verband met een mogelijke uitbreiding van contacten met het Westen als gevolg van de "detente" en samenwerkingspolitiek, welke de Sovjet-Unie op dit ogenblik ten aanzien van het Westen voert. Het is opvallend dat een dgl. commissie zou zijn ingesteld op een vergadering van het WP_Militair Comité, daar "defensie" niet de meest verantwoordelijke instantie is voor "interne veiligheid". Het is dan ook logisch dat de ministers van binnenlandse zaken/staatsveiligheid de taak zullen vaststellen, daar hieronder de politie- en veiligheidsorganen ressorteren. Verwacht had dan ook mogen worden dat door het Politiek Consultatief Comité (dat wordt gevormd door de partijleiders en premiers van de WP-landen) een dgl. comité zou zijn ingesteld.

Daar bij ieder Centraal Comité van de communistische partijen der WP-landen een commissie bestaat die o.m. belast is met (binnenlandse) veiligheidsaangelegenheden, is het vanzelfsprekend dat de controle op het opgerichte comité berust bij de communistische partijen.

Dienstgeheim

3. Sovjet-Uniea. Positie Brezhnev

Volgens persberichten zou de oppositie in de Sovjet Communistische Partij tegen partijleider Brezhnev toenemen. Met name binnen de strijdkrachten en de veiligheidsdienst zou verzet zijn aangetekend tegen de "opening" naar het Westen.

(B-6)(W)

Commentaar: De "opening" naar het Westen gaat in de Sovjet-Unie gepaard met een ideologische verharding in het binnenland. Brezhnev heeft zich zeer duidelijk geïdentificeerd met de tegenwoordige externe "ontspanningspolitiek" van de Sovjet-Unie. Zo hield hij tijdens zijn bezoek op 15 augustus aan Alma Ata een rede, waarin hij de buitenlandse politiek van de Sovjet-Unie verdedigde en verder definieerde. Brezhnev identificeerde de Sovjet buitenlandse politiek met "ontspanning" en stelde de volgende prioriteiten op voor het zgn. "vredes-program":

- conferentie over Europese veiligheid en samenwerking;
- wereldwijde uitbouw van de ontspanningspolitiek;
- vrede in Indochina en een politieke regeling van het Midden-Oosten conflict;
- uitbreiding van de economische betrekkingen met het Westen;
- samenwerking met de ontwikkelingslanden.

De Sovjet maatregelen op het gebied van de "interne veiligheid" (perscampagne tegen Sakharov en de processen tegen Yakir en Krassin) staan lijnrecht tegenover de "externe ontspanningspolitiek". De veronderstelling lijkt dan ook gewettigd, dat voor deze maatregelen een aantal autoriteiten verantwoordelijk is dat ook in het verleden bezwaren had tegen Brezhnev's toepassing van het vreedzame coëxistentiebeginsel en tegen zijn "economisme".

GEHEIM

Of Brezhnev in het Politburo voldoende steun voor zijn ontspanningspolitiek zal blijven houden, zal vooral afhankelijk zijn van de resultaten van o.m. de CEVS. Zouden deze volgens een meerderheid in het Politburo, onvoldoende bevredigend zijn, dan kan een harder buitenlands beleid worden verwacht (o.a. bij MBFR). De consequenties voor de positie van Brezhnev zullen dan moeten worden afgewacht.

Geheim

4. Bulgarijea. Buitenlandse politiek

Sovjet partijleider Brezhnev arriveerde 18 september te Sofia voor een bezoek aan Bulgarije. Officiële reden voor dit bezoek was de uitreiking van de hoogste Bulgaarse onderscheiding aan Brezhnev. Tijdens dit bezoek voerde hij o.m. besprekingen met de Bulgaarse partijleider Zhivkov.

(B-3)(R)

Commentaar: Onderwerp van besprekingen vormden waarschijnlijk:

- de Sovjet toenaderingspolitiek tot het Westen;
- de Bulgaarse aanspraken op Joegoslavisch Macedonië;
- problemen ten aanzien van de COMECON.

Er zijn aanwijzingen dat binnen de Bulgaarse partij- en regeringskringen verzet bestaat tegen de Sovjet politiek t.o.v. het Westen. Dit verzet zou zich met name baseren op een erkenning van de na-oorlogse grenzen in Europa op de Europese Conferentie over Veiligheid en Samenwerking.

Principiële erkenning van de na-oorlogse grenzen zou n.l. inhouden dat Bulgarije moet afzien van haar aanspraken op Joegoslavisch Macedonië en deze kwestie heeft sinds 1948 een belangrijke rol gespeeld in de Bulgaarse politiek.

Een ander onderwerp van gesprek vormde de Comecon-beslissing om gezamenlijk (alle lidstaten) investeringen te gaan doen t.b.v. de exploitatie van grondstoffen in de Sovjet-Unie. Bulgarije is niet erg gelukkig met deze beslissing omdat Sofia prioriteit geeft aan de Bulgaarse industrialisatie, welke door deze Comecon beslissing zou kunnen worden vertraagd.

Dienstgeheim

5. Joegoslaviëa. Betrekkingen met de Sovjet-Unie

Op 24 september kwam Sovjet premier Kosygin voor een officieel bezoek van zes dagen in Joegoslavië aan. De besprekingen welke Kosygin in Joegoslavië voerde zullen vooral betrekking hebben gehad op de bilaterale betrekkingen tussen Joegoslavië en de Sovjet-Unie, welke nog steeds koel te noemen zijn.

Het onlangs gepubliceerde ontwerp-programma voor het tiende congres van de Bond van Joegoslavische Communisten, dat in het voorjaar van 1974 zal worden gehouden, zal in de Sovjet-Unie zeker niet in goede aarde zijn gevallen. In dit ontwerp-programma komen enkele opmerkelijke passages voor:

- het programma veroordeelt zowel het imperialisme (kapitalisme) als de hegemonie (Sovjet-Unie). Er wordt, met andere woorden, in dit programma gewaarschuwd tegen overheersing van resp. de Verenigde Staten en de Sovjet-Unie. Het gevaar van Sovjet hegemonie bestaat zowel voor Joegoslavië als geheel, als voor de deelstaten afzonderlijk;
- het programma veroordeelt voorts de leer der beperkte soevereiniteit der socialistische landen; de aanspraak van Moskou op het leiderschap van de socialistische beweging wordt van de hand gewezen. "De theorie van de leidende rol van één partij, van één staat of van één centrum van het internationale communisme is voor de zoveelste keer door de praktijk der gebeurtenissen ontzenuwd".

De vrees voor een te grote Sovjet invloed heeft er voorts toe geleid dat Joegoslavië tot nu toe slechts 43 miljoen dollar heeft opgenomen van het in 1972 aangekondigde Sovjet krediet van 540 miljoen dollar.

Joegoslavië wenst duidelijk vast te houden aan een "niet-gebonden" positie tussen Oost en West. Dit bleek ook duidelijk uit de Joegoslavische opstelling tijdens de onlangs gehouden conferentie van "niet-gebonden" landen te Algiers welke voor Moskou evenmin bevredigend is verlopen. In het slotcommuniqué van deze conferentie werd geen onderscheid gemaakt tussen de "grootmachten", dus geen onderscheid tussen de buitenlandse

politiek van de Verenigde Staten en de Sovjet-Unie. Het Joegoslavische standpunt dat "niet-gebondenheid" een positieve bijdrage vormt in de strijd tussen "niet-bezitters" en "bezitters", werd op deze conferentie overgenomen.

Joegoslavië hoopt nog steeds op het leiderschap der "niet-gebonden" landen. In dit licht moet ook de Joegoslavische inzet voor het horen van Arabische landen tijdens de CEVS worden gezien. Joegoslavië heeft in ieder geval bereikt dat de volgende landen tijdens deze conferentie hun standpunt naar voren kunnen brengen: Algerije, Tunesië, Syrië, Egypte en Marokko. Op aandrang van een aantal Westerse landen is hier Israel aan toegevoegd.

Opgemerkt kan nog worden dat de visie van Joegoslavië op het Midden-Oosten probleem enige overeenkomst vertoont met de Sovjet visie.

Hoofdstuk B: Economie

Geheim

1. Samenvatting

- Sovjet defensiebegroting: Het voorstel van de Sovjet minister van buitenlandse zaken, Gromyko, om alle grote mogendheden en geïndustrialiseerde landen 10 percent van hun defensiebegroting ter beschikking van de ontwikkelingslanden te laten stellen, heeft meer propagandistische, dan reële waarde.

Geheim

2. Sovjet-Uniea. Defensie-uitgaven

In zijn toespraak voor de Algemene Vergadering van de Verenigde Naties, op 25 september, stelde de Sovjet minister van buitenlandse zaken, Gromyko, voor dat alle grote mogendheden en industrie-landen 10 percent van hun defensiebegroting ter beschikking stellen van de ontwikkelingslanden.

(B-3) (W)

Commentaar: Uit het feit dat Gromyko spreekt over defensiebegroting en niet over defensie-uitgaven blijkt reeds overduidelijk, dat aan dit voorstel voornamelijk propagandistische waarde moet worden toegekend.

In tegenstelling tot de westerse defensiebegrotingen, geeft de Sovjet defensiebegroting geen inzicht in de hoogte, samenstelling en verdeling van de totale defensie-uitgaven van de Sovjet-Unie.

De Sovjet-Unie publiceert jaarlijks slechts één cijfer met betrekking tot haar defensie-inspanning en wel dat van de post "defensie" op het jaarlijkse staatsbudget. Sinds 1970 geeft de Sovjet-Unie jaarlijks 17,9 miljard roebel voor defensie uit, althans volgens deze post op de begroting.

De werkelijke defensie-uitgaven van de Sovjet-Unie liggen aanmerkelijk hoger.

Bovendien wordt sinds begin 1972 de militaire goederenproductie in civiele bedrijven, niet meer gecontroleerd en geïnspecteerd door militair personeel in uniform, maar door militair personeel in burger, hetgeen een verdere aanwijzing is dat men in de Sovjet-Unie tracht de militaire goederenproductie beter te verbergen.

Hoofdstuk C: Wetenschap en Techniek

Geheim

1. Ruimtevaart

Op 28 augustus 1973 werd van Plesetsk de Kosmos 582 gelanceerd. De door TASS bekend gemaakte parameters zijn: apogeum 559 km, perigeum 521 km, omlooptijd 95.3 minuten en een inclinatie van 74 graden met de evenaar.

Commentaar: In de opbouw van een tweede generatie ELINT verkennings satelliet systeem is nu een zesde satelliet gelanceerd. De omloopbanen hebben onderlinge hoeken van 45 graden, teneinde een optimaal wereldomspannend netwerk te verkrijgen. Ieder van de satellieten weegt ca 900 kg en heeft geen "direction-finding" mogelijkheden.

Hoofdstuk D: Landstrijdkrachten

Geheim

1. Activiteitena. Samenvatting

Zoals werd verwacht vonden in september bij de Warschaupakt strijdkrachten oefeningen op divisie-/legerniveau plaats, veelal in de vorm van commandostafoefeningen met min of meer omvangrijke troependeelname.

Niet bevestigde gegevens spreken van een Warschaupakt oefening in Polen, terwijl in Oost-Duitsland en Hongarije gezamenlijk werd geoefend door Sovjet en niet-Sovjet Warschaupakt strijdkrachten.

Waarschijnlijk werd bij een divisie van het Poolse Militaire District Warschau een mobilisatie-oefening gehouden.

In Oost-Duitsland werd Tijdelijk Verboden Gebied 21/73 ingesteld.

Gezien de ervaringen in de voorafgaande jaren kan nog rekening worden gehouden met tenminste één oefening bij de NVA.

b. Oost-Duitsland(1) Tijdelijk Verboden Gebied 21/73

Ingesteld werd TVG 21/73 van 030001a-092359a sep.

Voor globale ligging zie blz. 17.

Aan de oefenactiviteiten in dit gebied werd deelgenomen door elementen van 1 Gde Tkler, 8 Gde Lr en 3 Stootlr, allen GSVG. Bovendien werd steun verleend door de n/i Pijpleidingbrig en 16 TacLulr.

Waarschijnlijk in het kader van een aanval vond op 7 september een rivierovergang plaats. In het gebied Letzlingerheide werd door de vijand een kernwapen ingezet. Een nauwkeurig beeld van aard en omvang der activiteiten kon niet worden verkregen. Leiding door St-GSVG wordt niet uitgesloten geacht.

(2) Oefening van MD-V/NVA en GSVG

Nà voorbereidingen en verplaatsingen vanaf 9 september vond van 12 - 17 september in het gebied noord-west en west van Berlijn een commandostafoefening plaats van MD-V/NVA, met deelname door drie onderhebbende divisies.

Een aantal kolonnes samengesteld uit NVA en Sovjet voertuigen duiden op deelname door GSVG-eenheden naar wordt aangenomen op laag niveau.

Waarschijnlijk betrof het hier een twee-partijen-oefening.

Op 14 september vond een gewelddadige rivierovergang plaats (8 Mechdiv/NVA) en werden chemische strijdmiddelen ingezet.

Verdere gegevens betreffende het verloop van de oefening ontbreken.

c. Polen

(1) Mogelijke Warschaupaktoefening

Van verschillende zijden werden berichten ontvangen betreffende een Warschaupaktoefening in Polen. De deelname zou bestaan uit Poolse, Sovjet en Hongaarse eenheden.

Deze laatsten zouden per trein naar Polen zijn vervoerd. Roemenië en Bulgarije zouden door waarnemers vertegenwoordigd zijn geweest.

Hoewel een dergelijke oefening, b.v. in het kader van de viering van het dertigjarig bestaan van het "Poolse Volksleger", niet uitgesloten wordt geacht, dient bevestiging te worden afgewacht.

Een werkelijk omvangrijke oefening wordt onwaarschijnlijk geacht.

(2) Waarschijnlijke mobilisatie-oefeningen in Polen

Diverse aanwijzingen duiden erop dat op 18 en 19 september door 3 Mechdiv/MD-Warschau een mobilisatie-oefening werd gehouden, waarna vanaf 21 september werd deelgenomen aan een oefening o.l.v. St-MD-Warschau.

Commentaar: 3 Mechdiv wordt beschouwd als een niet direct inzetbare divisie. Een duidelijk beeld van de omvang der mobilisatie ontbreekt; naast de personele mobilisatie werd óók materieel toegevoerd.

d. Hongarije

Van 17-22 september vond in Hongarije een gezamenlijke oefening plaats van de in Hongarije gestationeerde Sovjet troepen en Hongaarse strijdkrachten onder de naam "VERTES 73".

Van YuGV-zijde werd waarschijnlijk deelgenomen door elementen van 2 Gde Tkdiv en van 102 Gde Mechdiv. De Hongaarse deelname bestond uit elementen van 5 Lr, w.o. 17 Mechdiv. De oefening werd geleid door de Hongaarse Genmaj Morocz, waarschijnlijk C-5 Lr.

Voor de duur van de oefening waren Hongaarse reservisten opgeroepen.

Het zwaartepunt der activiteiten speelde zich af in de Bakony en Vertes heuvels (noord van het Balaton meer), met name op het (grote) oefenterrein Hajmasker.

In de nacht van 17 op 18 september vond in de omgeving van Dunaföldvár (CS 48) een rivierovergang over de Donau plaats. De rivier was ter plaatse over een lengte van 40 km gesloten voor scheepvaartverkeer.

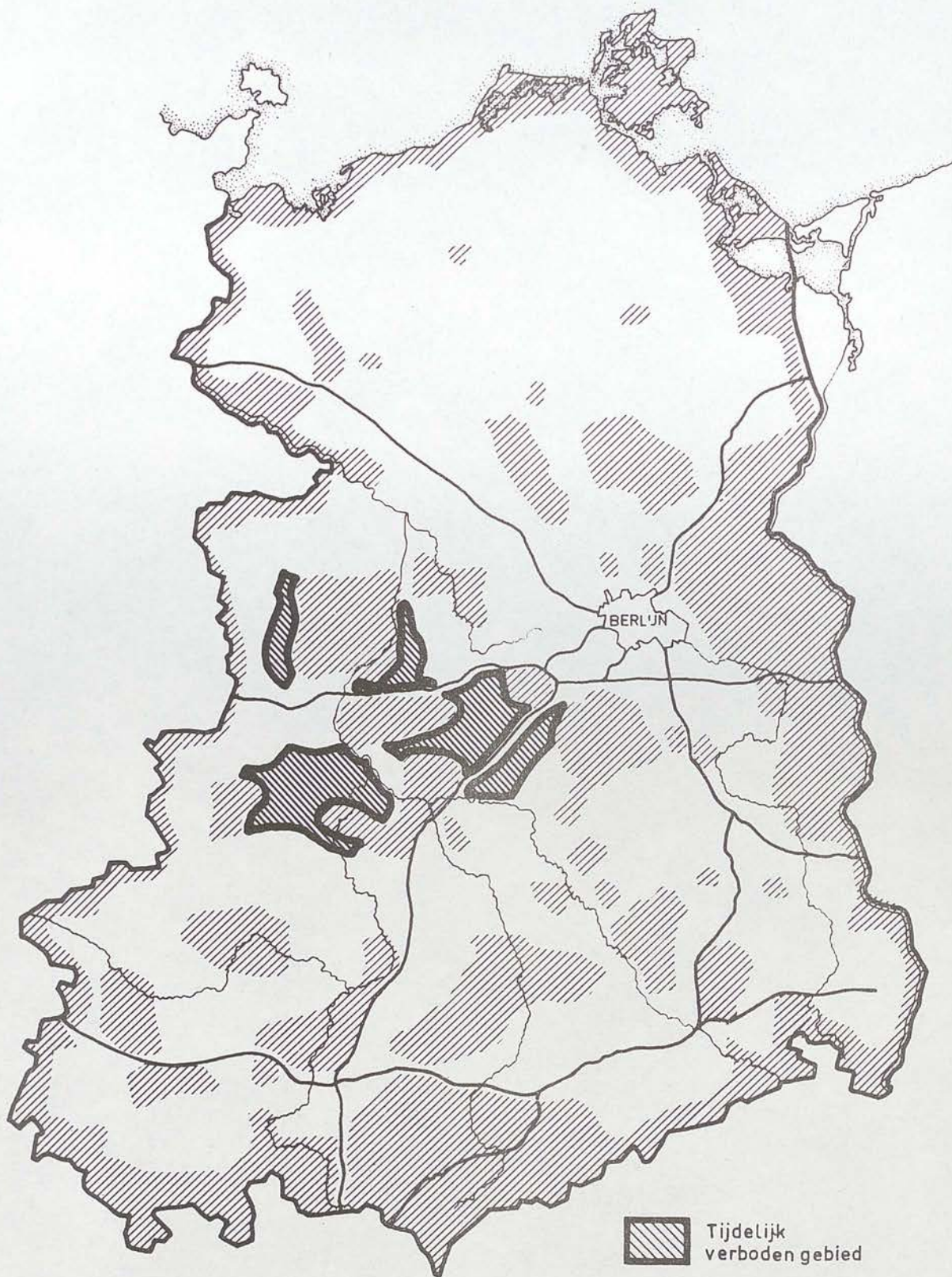
Vooralsnog ontbreken gegevens betreffende de aard en het verloop van de oefening. Wel kan worden aangenomen dat van omvangrijke troependeelname sprake is geweest.

TIJDELIJK VERBODEN GEBIED nr21/73

030001 a

092359 a sep

- Tijdelijk verboden gebied
- Permanent verboden gebied

DEEL II: Midden-Oosten/Noord-Afrika

Geheim

1. Samenvatting

Op een tiental na zijn nu alle Sovjet technici, die werkzaam waren bij de Gabbari-scheepswerf in Alexandrië, vertrokken. Tsjechoslowakije heeft Egypte een krediet verstrekt van 120 mln dollar in het kader van economische hulpverlening.

Hoewel enige toezeggingen schijnen te zijn gedaan voor de levering van wapens voor de marine, blijft de Sovjet-Unie nog steeds terughoudend t.a.v. de levering van munitie en reservedelen aan de Egyptische strijdkrachten. Roemenië zal Egypte munitie en reservedelen gaan leveren alsmede reparaties aan wapens verrichten.

In Syrië zijn de laatste twee maanden 250 experts aangekomen ter vervanging van Sovjet experts bij landbouw, industrie en de strijdkrachten. De levering van militair materieel door de Sovjet-Unie aan Syrië gaat door; hierbij zouden ook mobiele lanceerinrichtingen voor de FROG-7 zijn waargenomen. Polen heeft een nieuw economisch verdrag met Syrië gesloten.

Irak heeft de culturele centra van de Sovjet-Unie, de DDR en Tsjechoslowakije in Bagdad gesloten, daar deze centra te veel communistische propaganda voerden. Volgens een nog niet bevestigd bericht zou de Sovjet-Unie aan Irak in drie maanden tijd voldoende tanks, personeelsvoertuigen en wielvoertuigen hebben geleverd om een nieuwe tankdivisie te kunnen formeren; voorts werd in dezelfde periode nog een hoeveelheid militair materieel geleverd, waaronder SA-3 g/l geleide wapens.

2. Egypte

Geheim

a. Sovjet experts verlaten Alexandrië

De Sovjet technici, welke nog werkzaam waren bij de Gabbari-scheepswerf te Alexandrië, zijn tegen het einde van augustus op een klein aantal na, naar de Sovjet-Unie teruggekeerd. Hoogstens een tiental is achter gebleven voor het uitvoeren van controle-taken op in aanbouw zijnde schepen. (C-3) (G)

Commentaar: In het vorige maandoverzicht werd gemeld dat in juli reeds tweederde deel van het bij genoemde werf werkzame Sovjet personeel was vertrokken. Deze tendens heeft zich dus voortgezet. Van de oorspronkelijk aanwezige 150 technici zijn er nu nog slechts enkelen over, waarvan verwacht mag worden dat ook zij binnen niet al te lange tijd Egypte zullen verlaten. Het is niet bekend of Egypte in staat is om de opengevallen plaatsen op te vullen met voldoende capabele eigen mensen of dat eventueel van deskundigen uit andere landen gebruik zal moeten worden gemaakt.

Dienstgeheim

b. Tsjechoslowaakse economische hulp

De Egyptische minister van buitenlandse zaken bracht in augustus een bezoek aan Praag, waarbij een overeenkomst werd getekend volgens welke Tsjechoslowakije aan Egypte kredieten voor economische hulp zal verstrekken ter waarde van 120 mln dollar. De hulp zal besteed worden in de landbouw, de transportsector en in de industrie. Genoemde kredieten, welke een looptijd hebben van 12 jaar, tegen 2,5% rente, brengen het totaal van de Tsjechoslowaakse hulp aan Egypte op 275 mln dollar, hetgeen neer komt op ca 30% van de hulp die Tsjechoslowakije sinds 1954 in totaal aan ontwikkelingslanden heeft verschaft. Egypte staat hiermee aan de top van de landen aan welke Tsjechoslowakije economische hulp verschaft.

Geheim

c. Militaire hulpverlening

(1) De Sovjet-Unie betracht nog steeds grote terughoudendheid ten aanzien van de leverantie aan Egypte van munitie en reservedelen voor militaire uitrusting, hetgeen een nadelige invloed heeft op de operationele inzetbaarheid van de Egyptische strijdkrachten.

Van de zijde van de Sovjet-Unie zouden echter aan de commandant van de Egyptische marine toezeggingen zijn gedaan voor wat betreft de levering van moderne wapens, waarschijnlijk grond/lucht raketten.

Bij de Egyptische luchtverdediging doen sinds enige tijd Noordkoreaanse specialisten dienst, hetgeen een rechtstreeks resultaat is van het bezoek dat de Egyptische CGS, generaal Shazly, in april jl aan het Verre Oosten heeft gebracht. De aanwezigheid van deze specialisten zou het ongenoegen hebben opgewekt van de Sovjet-Unie omdat zij mogelijk zullen worden ingeschakeld bij het bemannen van door de Sovjet-Unie gebouwde raketopstellingen.

(C-3) (G)

(2) Roemenië zal, op basis van onlangs gesloten overeenkomsten, militaire hulp verlenen aan Egypte. Het zou hierbij onder meer gaan om de levering van ammunitie en reservedelen, terwijl Roemenië voorts reparaties zal verrichten aan door de Sovjet-Unie aan Egypte geleverde wapens.

(B-3) (G)

Commentaar: Deze berichten passen geheel in de tendens, welke reeds geruime tijd, en dan niet alleen in Egypte, doch in enkele andere Arabische landen waarneembaar is, nl een vermindering van rechtstreekse Sovjet contacten/bemoeienissen en in de plaats daarvan toenemende hulp van de zijde van andere communistische landen, veelal W.P.-landen.

Geheim

3. Syriëa. Oostduitse experts

In het kader van een aantal met Syrië gesloten overeenkomsten zullen in totaal 250 Oostduitse experts in Syrië worden tewerk gesteld. Zij zullen in de industrie, in de landbouw en ook bij de strijdkrachten Sovjet specialisten vervangen, zodra de verdragen zijn afgelopen volgens welke laatstgenoemden in Syrië werkzaam zijn.

In juli waren reeds twee groepen Oostduitse technici en militaire specialisten in Damascus aangekomen. Het was de bedoeling, dat het resterende aantal specialisten nog voor het eind van augustus in Syrië zou aankomen. (C-3) (R)

Commentaar: Ook in dit geval zien we weer een vervanging van Sovjet experts door specialisten uit een ander W.P. land. Deze melding sluit overigens goed aan bij het bericht dat in het vorige Maandoverzicht (Deel II. pnt 3) werd opgenomen, en waar sprake was van vervanging van Sovjet experts door Noordvietnamezen

Er bestaat in Syrië als ook in andere Arabische landen over het algemeen, zowel bij de bevolking als bij de militairen, een sterke antipatie tegenover de Sovjets; dit in tegenstelling tot b.v. Oost Duitsers, Tsjechoslowaken en Polen, waar men als regel veel minder afwijzend tegenover staat, en die dan ook veel vriendelijker worden behandeld.

Uit het oogpunt van penetratie-mogelijkheden zal het overigens niet veel verschil maken of er nu Sovjets of Oost Duitsers bepaalde functies vervullen. Het is zelfs heel goed mogelijk dat de Oost Duitsers, als gevolg van het geringere wantrouwen dat zij ontmoeten, nog meer kunnen bereiken dan de Sovjets zelf, terwijl eventuele resultaten de Sovjet-Unie zeker niet onthouden zullen worden.

b. Materieel leveranties

- (1) Onlangs is een contract gesloten volgens welk de Sovjet-Unie in de loop van dit jaar een grote hoeveelheid militair materieel aan Syrië zal leveren, waaronder 36 MIG-21 (Fishbed's) en 200 SA-3 raketten. (C-3) (G)

Commentaar: De te leveren Fishbed's zullen zo ongeveer de verliezen kunnen opvullen die tijdens operaties en oefeningen zijn geleden en dus niet of nauwelijks kunnen leiden tot een vergroting van de gevechtskracht der Syrische luchtmacht.

- (2) Door Sovjet vrachtschepen werden begin juli in de Syrische havenplaats Latakia een aantal ZIL-135 voertuigen met opgebouwde raketlanceerinrichting uitgeladen. (C-3) (G)

Commentaar: Genoemde ZIL-135 voertuigen zijn mobiele lanceerinrichtingen voor de FROG-7 grond/grond raket, welke een maximaal afstands bereik heeft van ca 65 kilometer. Het is de eerste maal dat dergelijke voertuigen in Syrië zijn waargenomen. Over de eventuele leverantie of aanwezigheid van de bijbehorende raketten is (nog) niets bekend.

c. Poolse lening

In augustus werden door een Poolse delegatie in Damascus besprekingen gevoerd over uitbreiding van de economische en handelsbetrekkingen tussen beide landen. De besprekingen mondden uit in de vernieuwing van het verdrag inzake technische en economische samenwerking dat in juli 1965 was gesloten.

(B-3) (R)

Commentaar: Het genoemde verdrag van 1965 omvatte o.m. een lening van 25 mln dollar, waarvan echter niet meer dan 10 mln werd besteed, omdat men het moeilijk eens kon worden over de wijze waarop de lening zou worden besteed. De handel tussen beide landen is de laatste paar jaren teruggelopen; afgewacht zal moeten worden of het nieuwe verdrag zal leiden tot een opleving van de economische betrekkingen.

Confidentieel

4. Iraka. Sluiting culturele centra van Oostbloklanden

De regering van Irak heeft in augustus de culturele centra van de Sovjet-Unie, de DDR en Tsjechoslowakije in Bagdad gesloten. De sluiting geschiedde zonder dat er van Iraakse zijde een officiële reden voor werd opgegeven.

Vertegenwoordigers van de Sovjet-Unie en van Tsjechoslowakije, die bij het Iraakse ministerie van buitenlandse zaken om ophelding kwamen vragen over het besluit, kregen slechts de tegenvraag te horen of het zou worden toegestaan dat in hun landen Irak culturele centra zou openen, waarna van Iraakse zijde het onderhoud werd beëindigd.

De Sovjets zijn zeer teleurgesteld over het Iraakse besluit, dat zij zien als een tegen de Sovjet-Unie gerichte actie welke in strijd is met het in april vorig jaar gesloten verdrag van vriendschap en samenwerking. (B-1) (Div)

Commentaar: De werkelijke reden voor het ingrijpende besluit van de Iraakse regering schijnt te zijn gelegen in het feit dat genoemde culturele centra hun activiteiten niet beperkten tot culturele aangeledenheden, doch in de praktijk meer het karakter hadden van politieke centra van waaruit op intensieve wijze communistische propaganda werd gevoerd.

In Irak is onlangs een Nationaal Front gevormd, waarin de Baath-partij en de Iraakse Communistische Partij samenwerken; hierdoor zijn de mogelijkheden voor het verspreiden van communistische propaganda en infiltratie in de Baath-partij uiteraard sterk toegenomen. De "culturele" centra vormden hierbij een belangrijke factor, omdat vandaaruit de propagandavoering kon worden geleid, hetgeen op langere termijn gezien een groot gevaar voor de Baath-partij zou kunnen betekenen.

Behalve als een beveiliging tegen Sovjet propaganda kan de Iraakse maatregel ook gezien worden als een demonstratie van onafhankelijkheid van het regiem ten opzichte van de Sovjet-Unie. Hoewel het waarschijnlijk te ver zou gaan om het besluit te zien als een keerpunt in de betrekkingen tussen beide landen, is het toch wel meer dan een incidentele maatregel. Het is een duidelijke weerspiegeling van het groeiende wantrouwen dat in Irak (en ook in andere Arabische landen) bestaat ten opzichte van de intenties van de Sovjet-Unie in het Midden-Oosten, alsmede van de wil om zich zoveel mogelijk tegen uitbreiding van de Sovjet invloed teweer te stellen.

GEHEIMb. Sovjet leveranties

- (1) In de maanden juni juli en augustus ontving Irak uit de Sovjet-Unie:
- 50 T55 tanks
 - 116 T62 tanks (dit aantal zal worden opgevoerd tot 200)
 - 450 gepantserde personeelsvoertuigen
 - 2500 wielvoertuigen.

Al dit materieel zou bestemd zijn voor de vorming van een nieuwe divisie, nl de 10de Tankdivisie, welke te Taji, 25 km noord-west van Bagdad wordt opgericht.

(C-3) (Gr)

Commentaar: Er circuleren reeds meer dan drie jaren berichten over de vorming van een nieuwe tankdivisie; realisatie van deze plannen liet echter steeds op zich wachten.

De genoemde hoeveelheid materieel is voldoende om de kern te vormen van een volledige divisie. Er bestaat echter enige twijfel over of inderdaad een zo grote hoeveelheid materieel in zo korte tijd (slechts drie maanden) is geleverd. Mogelijk zijn de genoemde aantallen te hoog; waarschijnlijker is het dat genoemd materieel over een langere periode is of zal worden geleverd.

Indien de hoeveelheid echter ongeveer juist zal blijken te zijn, is het niet onwaarschijnlijk dat er verband bestaat tussen deze leveranties en de indrukwekkende militaire opbouw welke in Iran plaats vindt. De Sovjet-Unie heeft haar bezorgdheid kenbaar gemaakt over de groei van de Iraanse militaire capaciteit, daarbij ook wijzend op de consequenties die dit voor de buurlanden Afghanistan en Irak zou kunnen hebben.

GEHEIM

(2) Behalve het hiervoor genoemde materieel ontving Irak in dezelfde periode ook nog van de Sovjet-Unie:

- 16 MI-6 helicopters
- 2 OSA-klasse marinevaartuigen
- 24 SA-3 grond/lucht geleide wapens, waardoor het totale aantal dat tot nu toe is geleverd op 60 wordt gebracht; binnenkort zouden dan nog eens 60 van deze wapens worden geleverd. (C-3) (Gr)

Commentaar: Ook de in dit bericht genoemde aantallen lijken wat aan de hoge kant, vooral voor wat betreft het genoemde aantal van 16 MI-6 helicopters. Een andere bron maakte namelijk melding van de levering van slechts 4 van deze helicopters.

DEEL III: Verre-Oosten

Confidentieel

1. Samenvatting

- Van 24 tot 28 augustus is in Peking het 10e congres van de Chinese Communistische Partij gehouden.
- India en Pakistan hebben een accoord gesloten t.a.v. het krijgsgevangenen- en minderheidsprobleem, dat ontstond door de oorlog van 1971 en het ontstaan van de onafhankelijke republiek Bangladesh.

2. China

Confidentieel

a. 10e Partij congres

Van 24 tot 28 augustus werd in Peking het 10e congres van de Chinese Communistische Partij gehouden.

De volgende agendapunten zijn op het congres o.m. behandeld:

- het politieke rapport, voorgelezen door Chou En-lai
- indiening van de nieuwe partijstatuten, door Wang Hung-wen, en
- de verkiezing van het nieuwe Centrale Comité van de Partij.

In het politieke rapport werd melding gemaakt van de volgende kwesties:

- (1) Lin Piao, Chen Po-ta en een aantal van hun aanhangers werden veroordeeld; het elimineren van deze "clique" wordt gezien als de grootste overwinning van de Partij sinds het 9e congres, dat in 1969 werd gehouden.
- (2) Waakzaamheid is geboden tegen afwijkingen van de partijlijn, zoals die zich in het verleden hebben voorgedaan.
- (3) Verbetering van de werkstijl dient te worden bevorderd en de klassenstrijd moet worden voortgezet t.b.v. de agrarische, industriële en socialistische ontwikkeling van de "Volksrepubliek".
- (4) Het buitenlands beleid, zoals dat werd geformuleerd op het 9e partijcongres, wordt voortgezet.
- (5) De Sovjet-Unie en de Verenigde Staten zullen hun streven naar hegemonie voortzetten. Daarbij zullen ze niet alleen met elkaar blijven strijden, maar soms ook met elkaar samenwerken. Op het ogenblik staat Europa in hun verhouding centraal. De rivaliteit tussen de beide supermogendheden is de basis van de onrust in de wereld en roept het ongenoegen op van de Derde Wereld, Japan en West-Europa.
- (6) Het Amerikaans imperialisme is op zijn teruggang, getuige hun nederlaag in Korea en Vietnam. De Sovjet-Unie is een sociaal imperialistische mogendheid geworden, zoals blijkt uit de bezetting van Tsjechoslowakije, troepenconcentraties aan de Chinese grens en in Mongolië, steun aan het régime van Lon Nol (Khmer Republiek), het uiteenvallen van Pakistan

en de door haar gesteunde subversie in een aantal landen in Afrika en Azië.

- (7) Ondanks de controversie met de Sovjet-Unie zal niet nagelaten mogen worden om de staatsbetrekkingen te normaliseren; de grensgeschillen dienen op vreedzame wijze te worden geregeld.
- (8) Compromissen die China sluit, zijn, al naar gelang de concrete situatie, noodzakelijk en niet gelijk te stellen met de compromissen, die de beide supermogendheden met elkaar sluiten.
- (9) Waakzaamheid voor, en voorbereiding op, een door het imperialisme geëntameerde agressieve oorlog tegen China is geboden; vooral een oorlog, die van het Sovjet revisionistisch sociaal-imperialisme uitgaat.

De meest markante punten uit het rapport over de nieuwe partijstatuten, dat door Wang Hung-wen werd toegelicht zijn de volgende:

In vergelijking met het vorige partijstatuut,

- (1) is de opnemng van Lin Piao als opvolger van Mao Tsetung weggelaten;
- (2) wordt meer melding gemaakt van de ervaringen, die in het verleden zijn opgedaan n.a.v. de strijd tussen de "twee lijnen"; de partijgenoten worden opgeroepen de juiste lijn te volgen;
- (3) zijn een aantal aanvullingen gedaan:
 - de "huidige Culturele Revolutie" is absoluut noodzakelijk; overeenkomstige revoluties zullen in de toekomst vele malen moeten worden uitgevoerd,
 - het "revisionisme" wordt herhaaldelijk veroordeeld,
 - men moet durven zo nodig tegen de algemeen heersende opvattingen in te gaan met behulp van de Marxistische methode,
 - miljoenen opvolgers moeten worden opgeleid om de zaak van de proletarische revolutie voort te zetten,
 - het centrale leiderschap en de werkwijze van de Partij, die doordrongen is van het principe van de dictatuur van het proletariaat, moet worden versterkt,

- het proletarisch internationalisme dient te worden hooggehouden en het chauvinisme van de supermogendheden te worden verworpen.

Het Centrale Comité telt na het 10e partijcongres 319 leden. Er zijn 75 nieuwe leden gekozen, waarvan er 17 plaatsvervangende leden waren in het voorafgaande Comité en 64 nieuwe plaatsvervangende leden. In het presidium van de Partij hebben 19 leden zitting. De voorzitter is Mao Tsetung gebleven. Daarnaast zijn er 5 vice-voorzitters, t.w. Chou En-lai, Wang Hung-wen (een vroegere textielarbeider en partijfunctionaris uit Shanghai), Kang Cheng (lid van het Politbureau sinds 1969), Yeh Chien-ying (sinds 1945 lid van het Centrale Comité, sinds 1967 lid van het Politbureau en de facto minister van Defensie), en Li Teh-sheng (partijfunctionaris te Anhui en directeur van het politieke departement van het leger). Secretaris-generaal is Chang Chun-chiao, die president is van het Revolutionaire Comité van Shanghai en politiek commissaris van Nanking.

Tot de leden van het Politbureau zijn, benevens de eerder genoemde voorzitter en vice-voorzitters van het Presidium en haar secretaris-generaal tevens twee partijveteranen gekozen, t.w. Tschuh Teh en Tung Pi-wu (de president van China). Het Politbureau omvat in totaal 21 leden en 4 plaatsvervangende leden.

(B-2) (Gr)

Commentaar: De Chinese Communistische Partij is 's werelds grootste communistische partij met ongeveer 28.000.000 leden.

Het feit, dat het congres blijkbaar lang is voorbereid, van korte duur is geweest en geheim werd gehouden, kan duiden op de aanwezigheid van spanningen/onenigheden onder de partijgenoten.

De zgn Lin Piao-affaire heeft aanzienlijke schokken teweeg gebracht in de gelederen van de partij.

Van de 21 leden van het Politbureau, dat op het 9e partijcongres werd gevormd (april 1969), zijn

er nu nog slechts 13 over; de overigen werden vnl t.g.v. hun relatie met Lin Piao aan de kant gezet. M.n. geldt dit voor zijn veelal militaire aanhangers, wier aantal en relatieve betekenis in het Centrale Comité nu duidelijk is afgenomen. Voor de val van Lin Piao waren 11 van de leden en plaatsvervangende leden van het Politbureau militair; nu zijn het er slechts 7, terwijl het aantal leden van het Politbureau hetzelfde is gebleven.

Tweederde van het aantal provincies van China staat echter onder leiding van militairen, die de functie van partijsecretaris op provinciaal niveau uitoefenen. Deze militairen hebben hun functie te danken aan hun aandeel in het orde op zaken stellen na de tumultueuze dagen van de Culturele Revolutie. Het door Chou En-lai in zijn politiek rapport genoemde gevaar van Sovjet agressie is niet nieuw; wel viel de scherpe toon van zijn opmerkingen op. Opmerkelijk was verder, dat noch Chou En-lai noch Wang Hung-wen uitvoerig ingingen op binnenlandse politieke en economische aangelegenheden. De uitgesproken algemeenheden en cliché's kunnen duiden op onenigheid omtrent prioriteiten en andere zaken, zoals de herinvoering van universitaire toelatingsexamens, centralisatie en decentralisatie van partij en bestuur, en economische prioriteiten. Ook viel een minder grote persoonsverheerlijking van Mao Tsetung op; in Wang Hung-wen's rede is Mao slechts éénmaal letterlijk geciteerd in tegenstelling tot vroegere soortgelijke redevoeringen. Het is niet duidelijk wat de reden van deze "versobering" is.

De kwestie van de opvolging van Mao is niet expliciet geregeld. Uit het feit, dat het aantal vice-voorzitters van het Centrale Comité van 1 op 5 is gebracht, zou men kunnen afleiden, dat het huidige éénmansleiderschap van Mao, zal overgaan

in een collectief leiderschap; Chou En-lai heeft zich een aantal maanden geleden in die zin geuit. Een andere mogelijkheid is, dat de aanstelling van 5 vice-voorzitters slechts een uitstel van de definitieve successie-regeling betekent. Omtrent de huidige samenstelling van het Centrale Comité zij nog het volgende opgemerkt:

- Er zijn vele nieuwe personen in het Comité opgenomen waarvan de politieke houding en relaties nog niet bekend zijn. Het Comité omvat nu 319 leden en is het omvangrijkste sinds het bestaan van de Partij. Het vorige Comité omvatte 279 leden.
- Sinds de Culturele Revolutie bezetten provinciale autoriteiten 30% van de zetels. Na het 8e en 9e partijcongres was dit resp 20 en 27%.
- 13% van de leden zijn regeringsfunctionarissen, hetgeen een toename is in vergelijking met het vorige Comité.
O.a. de Minister en Vice-Minister van Buitenlandse zaken hebben nu zitting.
- 20% van de leden zijn vrouwen.
- De zgn "Shanghai groep", die in de Culturele Revolutie bekend werd, is nu met 3 personen in het Politbureau vertegenwoordigd, t.w. Yao Wen-yuan (van wie men zegt, dat hij de schoonzoon van Mao Tsetung is), Chang Chun-chiao (de nieuwe secretarisgeneraal van het presidium) en Wang Hung-wen, (die op dit niveau tot dusver onbekend was en beschouwd wordt als derde man, (na Mao Tsetung en Chou En-lai. Hij is pas ca 40 jaar).

Confidentieel

3. India, Pakistan en Bangladesha. Krijgsgevangenen

India en Pakistan hebben "..... vanuit het verlangen de humanitaire problemen, die uit het conflict van 1971 voortvloeien op te lossen" op 28 augustus een accord bereikt t.a.v. het krijgsgevangenen- en minderheids-probleem.

De belangrijkste punten van het accord zijn:

- India is bereid 90.000 Pakistaanse krijgsgevangenen vrij te laten;
- Pakistan zal 150.000 à 200.000 Bengalese gevangenen vrij laten om naar Bangladesh terug te keren en is principiël bereid om ".... een aanzienlijk aantal ..." in Bangladesh wonende Bihari's op te nemen in Pakistan; in totaal wonen er naar schatting 260.000 Bihari's in Bangladesh. Gepoogd zal worden om het "aanzienlijk aantal" t.z.t. te verhogen.
- Bangladesh gaat ermee accord, dat de 195 in India achtergebleven, van oorlogsmisdaden beschuldigde, Pakistani's niet zullen worden berecht gedurende de repatriëring en dat deze kwestie op een later tijdstip zal worden besproken.

Er is intussen een begin gemaakt met de ten uitvoer legging van het accord.

(B-2) (Gr)

Commentaar: De overeenkomst, die nu na moeizame onderhandelingen is bereikt, kan worden gezien als een belangrijke stap in de richting van ontspanning. Ook de erkenning van Bangladesh door Pakistan is een stap naderbij gekomen; Bangladesh is met name genoemd in het accord en President Bhoetto heeft van de Pakistaanse Volksvertegenwoordiging reeds machtiging gekregen om tot erkenning over te gaan. De erkenning alsmede de toelating van Bangladesh tot de Verenigde Naties zal echter van de uitvoering van het accord en een verdere regeling van de repatriëring van Bihari's afhangen.

GEHEIM

De mogelijkheid tot verdere ontspanning en daarmee de verminderde kans op een gewapend conflict, biedt ook de mogelijkheid dat India's afhankelijkheid van de Sovjet-Unie zal verminderen. De dreigende confrontatie in 1971 en de houding, die China en de Verenigde Staten innamen t.a.v. Pakistan, deed India steun zoeken bij de Sovjet-Unie.